

Розділ 2

ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

УДК 336.71:[330.332+336.77]

Копилюк О.І.

ЦІЛЬОВІ ОРІЄНТИРИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇЇ РОЗВИТКУ

Досліджено суть регіональної банківської системи. Обґрунтовано її основні цілі і завдання в контексті забезпечення зростання конкурентоспроможності регіонального банківського продукту та збільшення обсягів діяльності банківських установ у регіоні. Визначено інструментарій забезпечення регіональної політики розвитку банківської системи, до якого віднесено стратегічне планування, програмування, оподаткування, таргетування (монетарне, валютне, інфляційне), ліцензування, рейтингове оцінювання, моніторинг, діагностика стійкості банківської системи, оцінювання економічної доцільності відкриття банківських установ у регіоні та інші.

Ключові слова: регіональна політика розвитку банків, депозити, кредити, ефективність, стратегічне планування, програмування.

ВСТУП

З-поміж характерних ознак трансформаційних процесів сучасного суспільства яскраво проявляються ситуативно обумовлені тенденції децентралізації державного управління різних сфер людської життєдіяльності та поглиблення на цій основі прихильності до регіоналізації. Такі виклики сьогодення вимагають новітніх підходів у частині визначення теоретико-методологічних основ регіональної політики з метою досягнення означених стратегічних орієнтирів розвитку Української держави. Банківська система як надзвичайно важлива сфера організації суспільного життя в усіх аспектах не є виключенням. Тому питання функціонування банківської системи в регіоні та механізму управління нею в мезопросторі залишається вкрай актуальним.

Огляд вітчизняних наукових джерел виразно продемонстрував, що практично всі дослідження банківської системи зосереджені на загальнодержавному та світовому рівнях. І це закономірно в силу особливостей функціонування банківських систем та високого ступеня централізованого управління ними, адже значущість цього сектору для соціально-економічного розвитку територій та забезпечення їх безпеки важко перебільшити.

Вагомий внесок у розв'язання проблем розміщення банківських установ, їх ролі у розвитку регіонів та ефективності функціонування здійснили такі

зарубіжні та вітчизняні учені як: О. Барановський, В. Геєць, Р. Гриценко, Б. Данилишин, М. Долішній, Г. Карчева, Н. Корецька, О. Лаврушин, В. Міщенко, Г. Мірошніченко та ін. Поруч з цим, залишаються недостатньо розробленими теоретичні та прикладні проблеми формування регіональних банківських систем, обґрунтування цілей, завдань та інструментарію їх функціонування.

Метою статті є обґрунтування цілей і завдань формування регіональної політики розвитку банківської системи.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

За нашими дослідженнями, регіональна банківська система – це організована сукупність банківських установ, що розташовані на визначеній території, постійно взаємодіють між собою та із зовнішнім середовищем, здійснюючи ресурсне підкріплення економічних, соціально-трудова, політико-правових й інших відносин, яка є органічною складовою регіональної суспільної системи з одночасним підпорядкуванням банківській системі всієї країни.

У визначенні змісту регіональної політики розвитку банківської системи важливо чітко розуміти її цілі та завдання (рис. 1).

Цілями регіональної політики розвитку банківської системи повинні бути наступні:

1) зростання конкурентоспроможності регіонального банківського продукту;

© Копилюк Оксана Іванівна, к.е.н., професор, завідувач кафедри банківської справи Львівської комерційної академії, тел. (032) 2958185, e-mail: kopylyuk@ukr.net

Рис. 1 Цілі та завдання регіональної політики розвитку банківської системи

Джерело: авторська розробка

2) збільшення обсягів діяльності банківських установ у регіоні, що б забезпечило нарощування податкових платежів та покращення низки інших важливих показників регіонального розвитку.

Виконання цілей регіональної політики розвитку банківської системи повинно здійснюватись з урахуванням цільових пріоритетів банківських установ, які тут розташовані. Зокрема цілями банків можуть бути [16, с. 13]: основні цілі – рентабельність, ліквідність, надійність, розвиток; допоміжні цілі – ринкова ціль (збільшення частки банки на будь-якому сегменті ринку), структурна ціль (поліпшення структури балансу шляхом здійснення відповідних банківських операцій), технічна ціль (створення власної системи опрацювання інформації, внутрішніх платіжних систем, системи «Клієнт – Банк») та інші (створення позитивного іміджу, соціальний захист працівників тощо).

Вважаємо, що досягнення цілі *зростання конкурентоспроможності регіонального банківського продукту* можливо здійснити виконанням наступних завдань:

1.1. *забезпечення добросовісного конкурентного середовища.* Конкуренція у банківському секторі – це боротьба між суб'єктами господарювання на ринку, в ході якої створюються відмінні конкурентні переваги власної установи та її продуктів, що зумовлюють залучення найпривабливіших споживчих сегментів [11, с. 171]. Таким чином, важливо створити таке конкурентне середовище, яке б забезпечило

довготривале функціонування найбільш економічно й соціально ефективних для регіонального розвитку банківських установ;

1.2. *сприяння ефективній консолідації банківських установ у регіоні* з недопущенням повного поглинання іноземними банками та сприяння дружнім поглинанням з частковим придбанням, злиттям з розширенням географічного сегмента присутності (процес так званої амальгамації – злиття двох або декількох банків, які були раніше самостійними, в процесі конкурентної боротьби шляхом або поглинання одним великим банком другого, який при цьому втрачає самостійність і звичайно обмінює свої акції на акції банку, що його поглинув, або утворення нового банку шляхом злиття банків, які втрачають при цьому самостійність і передають активи новому банку [1, с. 15-16]). Основним мотивом внутрірегіональної консолідації може бути прагнення зниження витрат за рахунок економії на масштабі, скорочення мережі філій і адміністративних витрат, включаючи витрати на інформаційні технології й управління ризиками [6, с. 24];

1.3. *стимулювання впровадження фінансових інновацій.* Фінансові інновації були і залишаються важливим джерелом поліпшення економічних результатів у середньостроковій перспективі. Проте для підвищення їх загальної ефективності потрібно здійснити збалансований перегляд пруденційних заходів, систем фінансового захисту і механізмів подолання криз [18, с. 66];

1.4. *ефективізація використання потенціалу регіональної банківської системи* (фінансово-інвестиційного, матеріально-технічного, людського тощо). У кількісному аспекті такий потенціал визначають банківські ресурси, які формують сукупність грошових коштів і виражених у грошовій формі матеріальних, нематеріальних фінансових активів, що перебувають у розпорядженні банків і можуть бути використані ними для кредитно-інвестиційних операцій та надання банківських послуг [13, с. 4]. Особливої значущості набуває ефективне використання людських ресурсів банківської системи. Це дозволить не лише підвищити ефективність функціонування банківських установ, але й сприятиме зменшенню безробіття в регіоні через зайнятість в банківській сфері (прямий ефект), або ж зменшенню безробіття через зайнятість у пріоритетних видах економічної діяльності регіону, що стимулюються банківською системою (опосередкований ефект);

1.5. *підвищення ефективності та якості кредитного, депозитного портфелів, портфеля цінних паперів банківських установ*. Тут важливо, щоб нарощування таких портфелів відбувалось гармонійно відносно інших показників розвитку регіону. Для прикладу, Є. Осадчий звертає увагу на той факт, що значні темпи нарощування банками кредитних портфелів за рахунок кредитування фізичних осіб не відповідали рівню та темпам зростання реальної заробітної плати. Це означає, що попит на кредити не був адекватний доходам, які отримували фізичні особи, що призвело до значного погіршення кредитного портфеля банків. З часом значна частина клієнтів-фізичних осіб не змогла виконувати умови кредитних угод у зв'язку зі зниженням реальних доходів населення [12, с. 10]. Тому розуміємо, що органи державної влади, які формують організаційне забезпечення реалізації регіональної політики розвитку банківської системи, повинні чітко контролювати розміри відповідних портфелів банківських установ відповідно до економічного потенціалу регіону.

Досягнення цілі збільшення обсягів діяльності банківських установ у регіоні можна здійснити, виконуючи такі завдання:

2.1. *оптимальна територіальна організація мережі банківських установ відповідно до демографічних та економічних характеристик регіону*. Виконання такого завдання повинно здійснюватись з орієнтацією на розширення мережі місцевих банківських установ, адже надмірний відтік ресурсів з регіону, де знаходиться філія, в регіон, де знаходиться головний офіс, є значним недоліком у територіальній організації регіональної банківської системи за приналежністю банківського капіталу та концентрацією доходності від банківської діяльності;

2.2. *сприяння підвищенню доходів операційної, інвестиційної та фінансової діяльності банківських установ*. Доходами від операційної діяльності є процентні, комісійні доходи, прибутки від торговельних операцій, дохід у вигляді дивідендів, доходи від повернення раніше списаних активів, інші доходи, від інвестиційної діяльності – доходи за операціями з реалізації інвестиційних цінних паперів, зокрема цінних

паперів до погашення, доходи за операціями зі збільшення інвестицій в асоційовані компанії, доходи за операціями зі збільшення інвестицій у дочірні установи, доходи від реалізації основних засобів та нематеріальних активів тощо, від фінансової діяльності – доходи за операціями з цінними паперами власного боргу, доходи за субординованим боргом, дивіденди, доходи, які виникають завдяки випускові інструментів власного капіталу тощо [2, с. 60].

У підвищенні доходів діяльності банків формуються значні резерви в частині їх інвестування. Тут інструментарій регіональної політики розвитку банківської системи особливо активно повинен прикладатись щодо активізації інвестиційної діяльності банківських установ в наукомістких, високотехнологічних видах економічної діяльності. Таку необхідність аргументує також Г. Пурій, зазначаючи, що структура та обсяги банківської інвестиційної діяльності не відповідають цілям забезпечення розвитку економіки за інвестиційно-інноваційною моделлю, яка передбачає інвестування коштів у наукомісткі, високотехнологічні галузі, адже значна частина кредитних ресурсів банків спрямовувалася у невіроробничу сферу, переважно у торгівлю та посередництво [14, с. 10]. Звичайно, банки інвестують у ті види економічної діяльності, які відзначають вищою рентабельністю (сфера послуг), тому місцевим органам державної влади важливо додатково мотивувати інвестиційну діяльність банківських установ у пріоритетних видах економічної діяльності, зокрема в тих, що належать до наукомістких та високотехнологічних;

2.3. *зростання справжньої ринкової вартості банківських установ*. Справжня ринкова вартість банку – вартість, що виражена розрахунковою грошовою сумою, в обмін на яку можна отримати права на володіння і розпорядження банком у результаті незалежної комерційної угоди між покупцем і продавцем після проведення маркетингових досліджень та за умови, що обидві сторони матимуть повний обсяг доступної інформації, яка дозволяє аналізувати стан зовнішнього і внутрішнього середовища банку не лише на дату оцінки, але й у попередні періоди, а також прогнозувати зміни цього середовища в майбутньому [20, с. 3]. Методами оцінювання вартості банку можуть бути [22, с. 15]: витратний підхід (методи чистих активів, розрахунку ліквідаційної вартості, надприбутку, накопичення активів, розрахунку повної відновлювальної вартості, розрахунку вартості заміщення, балансового капіталу, ринкового власного капіталу); порівняльний (ринковий) підхід (методи ринкового капіталу, галузевих коефіцієнтів, аналогій, історії угод банку, ринкової привабливості, капіталізації дивідендів, співвідношення ринкової та балансової вартості, галузевої специфіки); доходний підхід (методи дисконтування грошових потоків, капіталізації, наднормованого доходу, порівняння ціни та доходу, додаткового доходу);

2.4. *стимулювання нарощування банківського капіталу*. Банківський капітал – це грошові кошти і виражена у грошовій формі частка матеріальних, нематеріальних і фінансових активів, що перебувають у розпорядженні банків і використовуються ними для

здійснення операцій з розміщення коштів та надання послуг з метою одержання прибутку з врахуванням допустимого рівня ризику [13, с. 4]. Нарощування капіталу банку через капіталізацію прибутку залежить від ефективності державного регулювання та управління банківською діяльністю, а саме від стимулювання капіталізації прибутку через удосконалення системи оподаткування банківських установ та зниження норми резервування [12, с. 13]. Тому виконання цього завдання потрібно реалізувати передусім через податковий інструментарій впливу. Ще одним з шляхів стимулювання нарощування банківського капіталу може бути розширення допуску іноземного капіталу у банківську систему. Це питання є досить суперечливим з точки зору доцільності, через що багато вітчизняних вчених звертались до нього, намагаючись обґрунтувати плюси й мінуси таких процесів. Для прикладу, Р. Корнилюк вказує на впливи іноземних банків на банківські системи приймаючих країн через зміну таких параметрів, як обсяги капіталу, технологічна оснащеність, ефективність і конкуренція, корпоративне управління та фінансова інфраструктура, фінансова стійкість, банківської регулювання та нагляд. Разом з тим, можливі загрози економічній безпеці держави у зв'язку з розширенням присутності іноземного капіталу в банківському секторі економіки. Спекулятивний ризик полягає в тому, що іноземні банки можуть змінити стратегії, зорієнтувавшись на спекулятивну діяльність, не надаючи повного асортименту якісних банківських послуг [10, с. 7, 9]. Н. Горбенко наводить наступні аргументи на користь доступу іноземного капіталу в регіональні банківські системи [3, с. 11]:

- розширення спектру банківських послуг і підвищення їхньої якості;
- зниження рівня процентних ставок на кредити;
- зменшення впливу внутрішніх шоків на

стабільність функціонування банківської системи;

- підвищення міжнародного фінансового рейтингу України і збільшення обсягів іноземних інвестицій в її економіку;

- оптимізація інституціональної структури вітчизняної банківської системи і наближення її до стандартів країн із розвинутою ринковою економікою;

- збільшення припливу іноземного банківського капіталу в Україну з урахуванням підвищеного попиту на ресурси з боку реального сектору вітчизняної економіки і неможливості задовольнити ці потреби за рахунок внутрішніх джерел;

- активізація участі в об'єктивних світових глобалізаційних процесах із можливістю обліку і попередження їхніх негативних наслідків для вітчизняного банківського сектору.

Розуміючи обмежені повноваження місцевих органів державної влади у питанні доступу іноземного капіталу в регіональні банківські системи, тут основна увага повинна бути зосередженою з боку органів загальнодержавного рівня, що реалізують державну регіональну політику розвитку банківської системи. Зокрема для нарощування статутного капіталу повинні активно використовуватись регуляторні вимоги, фінансові стимули, організаційні заходи, які б доповнювали заходи самих банківських установ через систему залучення інвесторів та стимулювання колективу [6, с. 102];

2.5. зниження ризиковості банківської діяльності.

Для якісного виконання такого завдання важливо розмежувати глибинність прояву ризику, починаючи з невизначеності та трансформуючись у стан гострого ризику. Даний підхід візуально добре відображає розроблена авторами колективної монографії «Забезпечення умов стабільного функціонування банківського сектору України» схема (рис. 2 [6, с. 179]).

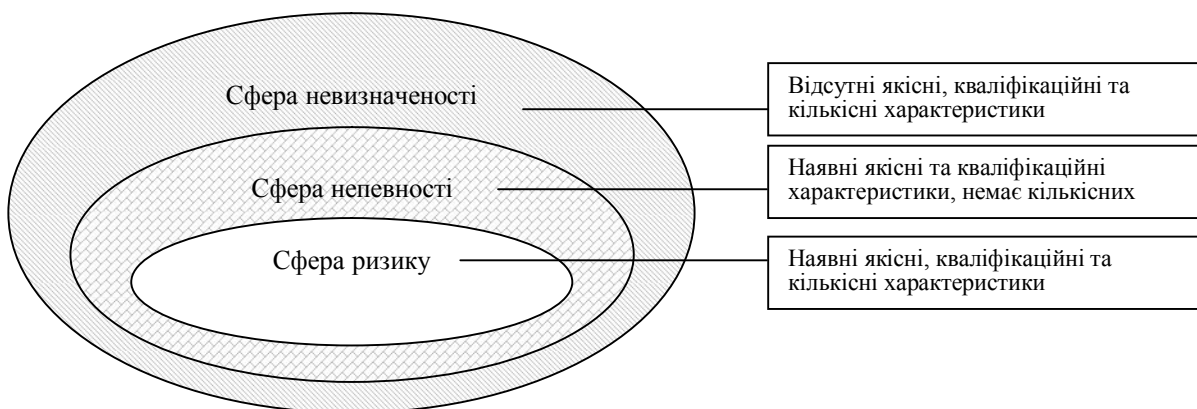

Рис. 2 Глибинність прояву ризику діяльності банківських установ

Джерело: побудовано за [6, с. 179]

Місцеві органи державної влади повинні чітко розмежувати макро- та мікроризики, усвідомлюючи можливість лише пристосування до тих викликів загальнодержавного рівня, які диктує глобальна фінансово-економічна система. Макрорівневими ризиками тут будуть [6, с. 185]:

- ринковий, політичний, соціально-економічний, форс-мажорний, правовий, юридичний,

економічний – такі, що не моделюються;

- відсотковий, валютний, інфляційний, фондовий, демографічний, стратегічний – такі, що моделюються.

Мікрорівневими ризиками будуть [6, с. 185]:

- трансакції, несанкціонованого проникнення, втрати репуації, втрати конкурентоспроможності, зловживань, документарний – такі, що не

моделюються;

- кредитний, інвестиційний, депозитний, розрахунковий, зміни ресурсної бази, платоспроможності, ліквідності, операційний, впровадження нових банківських продуктів – такі, що моделюються.

Особливу увагу доцільно концентрувати щодо мікроризиків з недопущенням їх трансформації з сфери невизначеності, адже на нинішньому етапі розвитку світової банківської системи інституції банківського нагляду та регулювання особливу увагу приділяють якості внутрішніх систем управління різноманітними видами ризиків [15, с. 131]. Згідно досвіду США у дослідженні Едвін Дж. Долана, Колін Д. Кембелла та Розмарі Дж. Кембелл вказується на три найбільш важливі типи заходів, з допомогою яких держава намагається забезпечити надійність і стабільність банківської системи, а саме проведення банківських ревізій, централізованих банківських операцій та страхування депозитів [5, с. 160]. Відповідно можемо стверджувати, що такий інструментарій доцільно використовувати органам державної влади і в реалізації регіональної політики розвитку банківської системи щодо виконання завдання зниження ризиковості банківської діяльності;

2.6. *активізація співпраці місцевих органів державної влади та банківських установ через їх інвестування в муніципальні облігації.* Дуже важливо, щоб банки вкладали фінансові ресурси в цінні папери місцевих органів державної влади. За досвідом США, банки вкладають фінансові ресурси в так звані муніципальні облігації, використовуючи переваги, пов'язані з тим, що ці облігації не підпадають під оподаткування. Крім цього такі вклади дозволяють банкам встановлювати більш тісні контакти з місцевими діловими колами [5, с. 99].

Перелік завдань, як і цілей, регіональної політики розвитку банківської системи можна значно розширити. Проте вважаємо недоцільним такий надмірно теоретично наповнений підхід до визначення концептуальних основ такої політики. Тому нами наведено, на наш погляд, найбільш важливі завдання

регіональної політики, виконання яких забезпечить стабільний розвиток регіональної банківської системи з максимально можливим сприятливим впливом на розвиток інших підсистем регіону.

Виконання вищепоставлених завдань повинне здійснювати з використанням відповідного *інструментарію* регіональної політики розвитку банківської системи. Вважаємо, що найбільш ефективними такими інструментами державного впливу, зокрема на регіональному рівні, будуть стратегічне планування, програмування, оподаткування, таргетування (монетарне, валютне, інфляційне), ліцензування, рейтингове оцінювання, моніторинг, діагностика стійкості банківської системи, оцінювання економічної доцільності відкриття банківських установ у регіоні та інші.

Охарактеризуємо більш детально деякі з цих інструментів, які є найбільш важливими у використанні органами державної влади, що формують організаційне забезпечення реалізації регіональної політики розвитку банківської системи на регіональному рівні.

Стратегічне планування дозволяє законодавчо закріпити пріоритетні заходи досягнення цілей регіональної політики розвитку банківської системи. Вітчизняні вчені вже звертались у своїх дослідженнях до цього питання. Так, В. Коваленко вказує, що стратегія розвитку банківської системи повинна передбачати: підвищення рівня її фінансової стійкості на основі уникнення системних банківських криз; підвищення якості реалізації банківською системою функцій акумулювання заощаджень населення, коштів підприємств та їх трансформацію в кредити та інвестиції; відновлення та зміцнення довіри до вітчизняної банківської системи з боку інвесторів; уникнення використання банківської системи у практиці відмивання грошей [7, с. 10].

Стратегічне планування розвитку регіональної банківської системи повинне відбуватись поетапно з урахуванням ресурсного потенціалу (ресурси + можливості) та переваг регіону (рис. 3, схему розроблено на основі запропонованої моделі В. Рисіна [17, с. 45]).

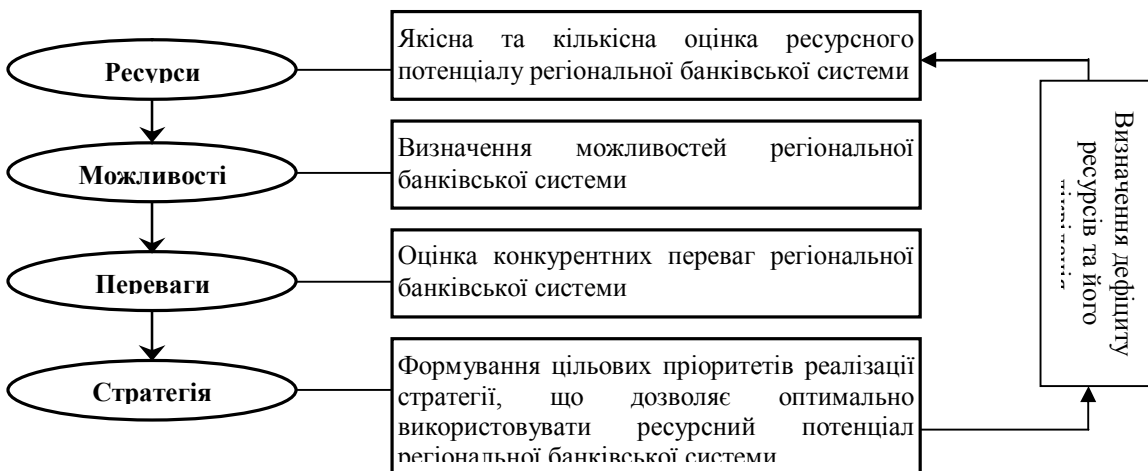

Рис. 3 Алгоритм формування цільових пріоритетів реалізації стратегії розвитку регіональної банківської системи

Джерело: авторська розробка

Щодо програмування, то цей інструмент регіональної політики є дуже важливим у контексті стратегічного й оперативного регулювання розвитку банківської системи. Концепція регіональної програми розвитку банківських установ повинна будуватись на основі складових [4, с. 115]:

- слід чітко визначити проблеми розвитку банківської системи регіону, які повинні вирішуватись за допомогою місцевих органів виконавчої та законодавчої влади, аж до використання ними права законодавчої ініціативи;

- концепція розвитку банківських установ у регіоні повинна виходити із основних пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку регіону. Банківські установи повинні будувати свою інфраструктуру, впроваджувати нові банківські послуги й продукти в руслі даних пріоритетів.

Дуже дієвим інструментом регіональної політики розвитку банківської системи є *рейтингове оцінювання*, яке б включало кваліметричну оцінку всіх банківських установ, що розташовані в регіоні.

Ще один інструмент – *моніторинг діяльності банків регіону*, який повинен забезпечувати потреби органів державного регіонального управління в інформації щодо збалансованості і пропорційності розвитку економіки регіону та участі в ній банків і в розробці поточних, стратегічних планів соціально-економічного розвитку регіонів та банків [8, с. 287].

Інструментарій регіональної політики розвитку банківської системи повинен чутливо підсилювати використання інструментів банківського менеджменту, тобто внутрішньої політики самих банківських установ. Банківський менеджмент як управління в банку означає його орієнтацію на попит ринку та організацію таких банківських продуктів і послуг, які мають попит; постійне прагнення до підвищення ефективності банківської діяльності з метою зменшення витрат і одержання оптимальних результатів; коригування цілей, завдань і програм банку залежно від кон'юнктури ринку; необхідність використання сучасної інформаційної бази з метою здійснення багатоваріантних розрахунків для прийняття оптимальних рішень; раціональний добір персоналу і його ефективне використання. Компоненти банківського менеджменту: банківська політика і стратегічне планування; управління активами, пасивами, ліквідністю; ризик-менеджмент; управління валютними ресурсами; інформаційний менеджмент тощо [19, с. 45]. Основними інструментами внутрішньої політики банківських

установ є:

- методи антикризового регулювання: резервування, підвищення процентних ставок, використання міжбанківських операцій, накопичення високоліквідних активів та капіталу, припинення кредитування [21];

- маркетингові інструменти (банківський продукт, ціна, комунікації, просування);

- стратегічне планування (кредитно-інвестиційні стратегії (види, умови, обсяги і структура активних операцій та механізм їх проведення), депозитно-акумуляційні стратегії (види, умови, обсяги і структура пасивних операцій, зміст яких полягає у формуванні власних, залучених та позичених коштів, а також поведінка банку на відповідних сегментах ринку) та дивізіональні стратегії (способи адаптації кредитно-інвестиційної й депозитно-акумуляційної стратегій з врахуванням особливостей регіону, продукту та споживачів [9, с. 144]).

Ефективність регіональної політики розвитку банківської системи багато в чому залежить від правильності підбору тих чи інших інструментів. Для цього важливо чітко розуміти їх функціональну спрямованість, тобто на вирішення якої проблеми вони повинні бути націленими та яке завдання повинно бути виконаним.

ВИСНОВКИ

Отже, регіональна політика розвитку банківської системи є досить складною та комплексною з точки зору її цільової спрямованості. «Пронизливість» регіональною банківською системою всіх підсистем регіону вимагає її гнучкості стосовно інших напрямів регіональної політики. В її реалізації окрім стратегічних орієнтирів регіонального розвитку потрібно чітко враховувати загальнодержавні інтереси, оскільки банківський сектор прямо стосується національної безпеки. Тому питання ефективності регіональної політики розвитку банківської системи постає дуже важливим завданням органів державної влади і загальнодержавного, і регіонального рівнів, які консолідуючи свої зусилля, повинні створити такі умови функціонування регіональних банківських систем, які б забезпечили виконання їх функцій та завдань, спрямованих на соціально-економічний розвиток регіонів та країни в цілому.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Банківська енциклопедія / М.І. Савлук, А.М. Поддєрьогін, А.А. Пересада, Н.Д. Олексієнко, І.Н. Лазепко / під ред. А.М. Мороза. – Київ: «Ельтон», 1993. – 328 с.
2. Глебова Н.В. Облік у банках: навч. пос. / Н.В. Глебова / М-во освіти і науки України. Харківський нац. економ. ун-т. – Харків: Вид-во ХНЕУ, 2009. – 308 с.
3. Горбенко Н.С. Стратегічні макроекономічні напрями діяльності національної банківської системи в умовах посилення глобалізації / Н.С. Горбенко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ). – 2008. – №2: 3б. наук. пр. / Ун-т банківської справи НБУ (м. Київ); редкол.: Т.С. Смовженко (гол. ред.) та ін. – Київ, 2008. – 190 с. – С. 10-14.
4. Грудзевич Я.В. Проблеми розвитку банківської системи регіону (на прикладі Львівщини) / Я.В. Грудзевич, І.Б. Шатковська // Регіональна економіка. – 2003. – №4. – С. 111-115.

5. Долан Эдвин Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика: пер с англ. / Эдвин Дж. Долан, Колин Д. Кэмпбелл, Розмари Дж. Кэмпбелл. – Москва-Ленинград, 1991. – 448 с.
6. Забезпечення умов стабільного функціонування банківського сектору України / О.М. Колодізев, О.В. Бойко, І.О. Губарева, В.О. Дзеніс та ін. // Харківський нац. економ. ун-т; за заг. ред. О.М. Колодізева. – Харків: Вид-во ХНЕУ, 2010. – 312 с.
7. Коваленко В.В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора економ. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / В.В. Коваленко. – Одеса, 2011. – 39 с.
8. Копилок О.І. Оцінка ефективності діяльності банків на регіональному рівні / О.І. Копилок // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Розвиток територіально-виробничих систем (Збірник наукових праць). Вип. 6 (68) / НАН України. Ін-т регіональних досліджень. Редкол.: відп. ред. д.е.н., проф. Є.І. Бойко. – Львів, 2007. - С. 285-292.
9. Копилок О.І. Стратегічні напрями розвитку регіональних банків України / О.І. Копилок // Корпоративне управління в Україні: менеджмент, фінанси, аудит: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 4-5 травня 2006 року. – Рівне, 2006. – С. 142-145.
10. Корнилюк Р.В. Іноземні банки в банківській системі України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Р.В. Корнилюк. – Київ, 2011. – 20 с.
11. Маркетинг у банку: навч. пос. / О.В. Дубовик, С.М. Бойко, М.А. Вознюк, Т.Д. Гірченко / М-во освіти і науки України. Нац. банк України. Львів. банківський ін-т. – Львів: ЛБІ НБУ, 2006. – 275 с.
12. Осадчий Є.С. Іноземний капітал в банківській системі України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Є.С. Осадчий. – Київ, 2010. – 19 с.
13. Піла В.І. Управління капіталізацією банків в умовах фінансової нестабільності / В.І. Піла, О.І. Копилок // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. Вип. 9 (112) / Наук. ред. І.Г. Манцуров. – К., 2010. – 228 с. – С. 3-7.
14. Пурій Г.М. Банківська діяльність на фінансовому ринку України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Г.М. Пурій. – Київ, 2010. – 19 с.
15. Пустовийт Р.Ф. Застосування скорингу як методу запобігання кредитній заборгованості в умовах фінансової нестабільності / Р.Ф. Путовийт, Р.В. Лисенко, М.О. Бутрин // Вісник Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ): Зб. наук. пр.: В 3 т. – Київ, 2009. – Т. 3. – 264 с. – С. 131-134.
16. Пшик Б.І. Ситуаційне моделювання діяльності банку: навч. пос. / Б.І. Пшик // М-во освіти і науки України. Нац. банк України. Львівський банківський ін-т. – Львів: ЛБІ НБУ, 2003. – 191 с.
17. Рисін В.В. Принципи ресурсної політики комерційного банку / В.В. Рисін // Вісник Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ). – 2008. – №2: Зб. наук. пр. / Ун-т банківської справи НБУ (м. Київ); редкол.: Т.С. Смовженко (гол. ред.) та ін. – Київ, 2008. – 190 с. – С. 44-48.
18. Рисін В.В. Причини світової фінансової нестабільності та її наслідки для банківської системи України / В.В. Рисін // Вісник Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ). – 2008. – №3.: Зб. наук. пр. / Ун-т банківської справи Національного банку України; редкол.: Т.С. Смовженко (гол. ред.) та ін. – Київ, 2008. – 238 с. – С. 62-67.
19. Свічинський М.М. Фінансовий менеджмент як чинник організації банківського контролю / М.М. Свічинський // Вісник Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ). – 2008. – №3.: Зб. наук. пр. / Ун-т банківської справи Національного банку України; редкол.: Т.С. Смовженко (гол. ред.) та ін. – Київ, 2008. – 238 с. – С. 44-48.
20. Слободяник О.А. Інструментарій оцінки ринкової вартості банку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / О.А. Слободяник. – Ірпінь, 2011. – 20 с.
21. Стабільність банківської системи: загрози та шляхи їх подолання. Аналітична записка: Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/256/>.
22. Чуб О.О. Розвиток банківської системи України в умовах глобалізації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора економ. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / О.О. Чуб. – Київ, 2010. – 33 с.

Одержано 07.03.2014 р.